

Şekerci
Cemil
Efendi

nedan ve saray mensuplarına ud ve mûsiki dersleri verdi. Orada kaldığı on altı yıl zarfında bir taraftan da şekerci dük-kânı açıp Türk şekerciliğini tanıttı.

Bu dönemde sultânî-i cedîd adıyla yeni bir makam terkip eden Cemil Efendi, bu makamda bir peşrevle bir saz semâisi bestelemiştir. Kahire'de vefat eden ve oraya gömülen bestekârın ölümünden sonra İstanbul'un Beyazıt semtinde bir sokağa Şekerci Cemil Bey adı verilmiştir.

Zamanının mûsikişinasları arasında bil-hassa bestekârlığı ve sâzendeliğiyle şö-hrete ulaşan, çeşitli makamlarda kırkın üzerinde saz ve söz eseri besteleyen Cemil Efendi, Hüseyin Sadeddin Arel'in mûsiki nazariyatı ve ud hocalığını da yapmıştır. Cemil Efendi'nin hayatı boyunca devam ettirdiği şekercilik mesleğini daha sonra oğulları sürdürmüş ve Şehzadebaşı'ndan Kadıköy'e naklettikleri dük-kân "Cemilzâde" adıyla yakın zamana kadar işletilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Ezgi, *Türk Musikisi*, V, 492-494; İbnülemin, *Hoş Sadâ*, s. 130; Mustafa Rona, *Elli Yıllık Türk Müsikîsi* (20. yy. Türk Müsikîsi), İstanbul 1970, s. 102-106; Kıp, *TSM Sözlü Eserler*, s. 28, 78, 90, 96, 98, 107, 112, 137, 139, 141, 142, 144, 145, 177, 207, 219, 239, 240, 276, 277; "Şekerci Hafız Cemil Efendi", *MM*, nr. 7 (1948), s. 11-12, 17; Sermet Muhtar Alus, "Geçen Günlerin Hususi Sâzendelerinden", *TMD*, sy. 12 (1948), s. 11; Öztuna, *BTMA*, I, 182-183.

S. AHMET KANDEMİR

CEMİL b. MA'MER

(جميل بن ممر)

Ebû Ma'mer Cemîl b. Ma'mer b. Habîb el-Kureşî el-Cumahî

Sahâbî.

İslâmiyet'ten önce babasıyla birlikte Ficâr Savaşı'na katıldığı rivayet edilir. Cemîlû Büseyne diye tanınan meşhur Arap şairi Cemîl b. Abdullah b. Ma'mer el-Uz-

rî ile bir ilgisi yoktur. Cemîl b. Ma'mer, Hz. Ömer'in müslüman olduğunu Mekkeliler'e ilân etmesiyle tanınır. Ömer müslüman olduğunu herkese duyurmak için Kureyş içinde söz taşımakla tanınan Cemîl b. Ma'mer'i buldu ve ona müslüman olduğunu, fakat bu durumu kimseye söylememesini tenbih etti. Cemîl ise hemen Mekkeliler'in toplandığı yere koştu ve, "Ömer dinden çıkmış!" diye bağırarak onun müslüman olduğunu ilân etti. Peşinden gelen Hz. Ömer ise dinden çıkmadığını, aksine müslüman olduğunu söyledi.

"Allah bir adamın içinde iki kalp yaratmamıştır" meâlindeki âyetin (el-Ah-zâb 33/4) kendileri hakkında nâzil olduğu söylenen kişilerden biri de Cemîl'dir. Onun müslüman olmadan önce çok akıllı sayıldığı veya iki kalbi olduğunu, bu sebeple de Hz. Peygamber'den çok şey öğrendiğini iddia ettiği için "zü'l-kalbeyn" lakabıyla anıldığı kaydedilmektedir. Cemîl 630'da epeyce ihtiyarladığı sıralarda müslüman oldu. Babası da sahâbî idi. Huneyn Savaşı'na katıldı ve şair Ebû Hırâs el-Hüzelî'nin bir mersiye ile yâdettiği Zühayr b. el-Ebcer (el-Egar, el-Acve) el-Hüzelî'yi öldürdü. Mısır'ın fethine de iştirak eden Cemîl b. Ma'mer Hz. Ömer zamanında 100 yaşlarında iken vefat etti.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn İshak, *es-Sîre*, s. 164; İbn Hişâm, *es-Sîre*, I, 348-349; IV, 472-473; Zübeyrî, *Nesebü Kureyş*, s. 394-395; İbn Şebbe, *Târîhu'l-Medîneti'l-münevvere*, III, 792-793; Müberrred, *el-Kâmil* (nşr. Muhammed Ahmed ed-Dâî), Beyrut 1406/1986, II, 564-567; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, I, 236; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, I, 351; Fâsî, *el-İkdu's-şemîn*, III, 442-443; İbn Hacer, *el-İşâbe*, I, 244.

İSMAİL L. ÇAKAN

CEMİL SİDKİ

(bk. ZEHÂVÎ).

CEMİLE bint SÂBİT

(جميلة بنت ثابت)

Ümmü Âsım Cemîle bint Sâbit b. Ebi'l-Aklah el-Ensâriyye

Hicretten hemen sonra Medine'de Hz. Peygamber'e biat eden ilk on kadın sahâbîden biri.

Hz. Peygamber'in seriyye kumandanlarından Âsım b. Sâbit'in ana bir kız kardeşidir. Resûl-i Ekrem Medine'ye hicret edince annesi Şemûs bint Ebû Âmir'le

birlikte Peygamber'e giderek biat etti. O zamanlar adı Âsiye idi, Hz. Peygamber ona Cemîle ismini verdi. Bir başka rivayete göre ise hicretin 7. yılında Hz. Ömer'le evlenince adının değiştirilmesini bizzat kendisi istedi. Hz. Ömer de adını Cemîle'ye çevirdi. Ancak Ömer'in Cemîle adında bir câriyesi bulunduğu için, "Bana câriyenin adını mı veriyorsun" diye Hz. Ömer'e çıktı ve Hz. Peygamber'e giderek kocasıyla aralarında geçen bu olayı anlattı. Hz. Peygamber de Cemîle ismini güzel bulunca bu isme razı oldu.

Cemîle'nin Hz. Ömer'le evliliğinden Âsım adında bir oğlu oldu. Bundan sonra Ümmü Âsım künyesiyle anıldı. Sonraları Hz. Ömer kendisini boşayınca Yezîd b. Cârîye ile evlendi. Bu evlilikten de Abdurrahman adlı oğlu doğdu. Cemîle'nin ne zaman vefat ettiği bilinmemektedir.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Sa'd, *et-Tabakât*, III, 265; IV, 372; V, 15; VIII, 12, 179, 345-346; Taberî, *Târîh* (Ebû'l-Fazl), II, 642; IV, 199; İbn Abdülber, *el-İstî'âb*, IV, 262-263; İbnü'l-Esir, *Üsdü'l-gâbe*, VII, 52; İbn Hacer, *el-İşâbe*, IV, 262; Köksal, *İslâm Tarihi* (Medine), VII, 118.

İSMAİL L. ÇAKAN

CEMİLE bint ÜBEY b. SELÛL

(جميلة بنت أبي بن سلول)

Kadın sahâbî.

Cemîle'nin Abdullah b. Übey b. Selûl'ün kızı olduğu da rivayet edilir, ancak doğrusu kız kardeşi olduğudur.

Cemîle "Gasîlû'l-melâike" lakabıyla tanınan Hanzale b. Ebû Âmir'in karısı idi. Onun Uhud Savaşı'nda şehid olması üzerine dul kaldı. Daha sonra Sâbit b. Kays b. Şemmâs ile evlendi. Ancak bu evliliği devam ettiremeyeceğini anlayınca Hz. Peygamber'e giderek kocasının dindar ve ahlâklı bir kimse olduğunu, bununla birlikte onunla imtizaç edemediğini ve boşanmak istediğini söyledi. Hz. Peygamber vaktiyle kocasının kendisine mehir olarak verdiği bahçeyi iade etmeye razı olup olmadığını sordu. Razı olduğunu bildirmesi üzerine Sâbit'e bahçeyi geri alarak karısını boşamasını tavsiye etti.

Sâbit'ten bu şekilde boşanan hanımın Habîbe bint Sehl olduğu da rivayet edilmektedir. Bu rivayetleri birlikte değerlendirenler her iki hanımın da ondan aynı şekilde boşanmış olabileceğini söylemektedirler. Hz. Peygamber zamanında kocasından ilk boşanan kadın olduğu ri-